

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvcvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

6. Vtrum in Christo fuerit donum timoris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](#)

QVAEST. VII.

ARTIC. V.

P. 34. art. 4. **¶** corporis parvum quid est, & videtur, Secundo, quod illa propositio non est vera, quando principiū elicium actus est melius dispositus ad actum illum, quam si esset habituum. Sic autem est in proposito, quoniam voluntas Christi fruens Deo non in spe, sed in re, est plenus disposita ad expectationem secundario sperata, quam si haberet habitum spei, quanto certior & excellentior est res, quam spei. Quocirca expectatio, qua voluntas Christi fertur in secundario sperata, deficit a ratione actualis spei, & ex parte obiecti, & ex parte subiecti, & magis habet rationem defiderii, quam spei. Nec mirum, quia ea spei sit de genere imperfectorum, quanto minus spei habetur, tanto magis ab imperfected recedit.

Vtique responso clara fit, si ad beatos alpexeris, in omnibus spei est, & non est sicut in Christo: expectant enim corporis gloriam immortalē.

Ad secundum dicendum, quod est de theologicis cupientibus, sicut ex parte elicitiū principiū, vel ex parte principiū obiecti. Et quod actualis illa spes corporis immortalis, licet ex parte elicitiū principiū non sit de factō actus theologi, (quoniam est actus à virtute theologica) est ram quoniam est ex suo genere actus, secundarius tamen virtutis theologica. Ex parte vero obiecti formaliter, est magis theologicus actus, quam si esset a virtute theologica, quoniam si esset a virtute theologica, scilicet spei, obiectum formale est esse Deus habens. In Christo autem sicut & in beatis ratio formalis obiecti est Deus habens hanc enim ratione succedit speratus principali, quod formale obiectum est spei, ac per hoc respectu spem Christi & bea-

ta etiam spes, in quantum est uirtus theologica, habet pro obiecto ipsum Deum, cuius fruitionem homo principaliter expectat per speciū uirtutem; sed ex conuenienti ille qui habet uirtutem spei, potest etiam in aliis diuinum auxilium expectare, sicut & ille qui habet uirtutem fidei, non solum credit Deo de rebus diuinis, sed de quibuscumque aliis diuinis fisi reuelatis. Christus autem a principio sua conceptionis plene habuit fruitionem diuinam (ut infra dicetur*) & iō uirtutem spei non habuit. habuit tamen spem respectu aliquorum, quae nondum erat adeptus, licet non habuerit fidem respectu quoruimcumque: quia licet plene cognoscet omnia, per quod tota liter fides excludebatur ab eo, non tamen adhuc plene habebat oīa, quae ad eius perfectionem pertinebat, puta immortalitatem, & gloriam corporis, quam poterat sperare.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod hoc non dicitur de Christo sibi in spei, que est uirtus theologica, sed eo quod quedā alia sperant non habita, sicut dictum est.*

AD II. dicendum, quod gloria corporis non pertinet ad beatitudinem, sicut in quo principaliter beatitudino consistat, sed per quamdam redundantiam a gloria aīa, ut in 2. parte dictum est. Vñ spes secundum est uirtus theologica, non respicit beatitudinem corporis, sed beatitudinem anima, quae in diuina fruitione consistit.

AD III. dicendum, quod dicitur Ecclesia per conversionem fidelium, non pertinet ad perfectionem Christi, qua in se perfectus est: sed secundum quod alios ad participationem sue perfectionis inducit. Et quia spes dicitur proprie respectu alicuius, quod expectatur ab ipso sperante habendū, non proprie potest dici, quod uirtus spei Christo, ratione inducta* conueniat.

ARTICVLVS V.

Vtrum in Christo fuerint dona.

AD QVINTVM sic proceditur. Videtur, quod in Christo non fuerint dona. Sicut enim cōmuniter dicuntur, dona dantur in adiutorium uirtutum: sed id, quod est in se perfectum, non indiget exteriori auxilio. Cum igitur in Christo fuerint uirtutes perfectae, uidetur quod in eo non fuerint dona.

¶ Præt. Non uidetur esse eiusdem dare dona & recipere, quia dare est habentis, accipere autem non haben-

tis: sed Christo conuenit dare dona, secundum illud Psal. 67. Dedit dona hominibus. ergo Christo non conuenit accipere dona Spiritus sancti.

¶ 3 Præt. Quatuor dona uidentur pertinere ad contemplationem uiae sapientia, scientia, intellectus, & consilii, quod pertinet ad prudenter. unde & Phil. in 6. Ethic. numerat ista inter uirtutes intellectuales: sed Christus habuit contemplationem patriæ. Ergo non habuit huiusmodi dona.

SED CONTRA est, quod dicitur Isa. 4. Apprehendit septem mulieres uirum unum. Glo. id est, se pte dona Spiritus sancti Christi.

RESPON. Dicendum, quod sicut in 2. parte dictum est, dona proprie sunt pfectiones quodam potestiarum animarum, sicut quod sunt naturae moueri a Spiritu sancto. Manifestum est autem, quod anima Christi perfectissime a Spiritu sancto mouetur, secundum illud Luc. 4. Iesus autem plenus Spiritu sancto regrescus est a Iordanis, & agebat a spiritu in deserto. Vnde manifestum est, quod in Christo fuerunt excellentissime dona.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod illud, quod est perfectum secundum ordinem naturae, indiget adiuuari ab eo quod est altioris naturae, sicut homo, quatumcumque perfectus indiget adiuuari a Deo. Et hoc modo uirtutes, quae perficiunt potentias aīa, sicut quod ducentur ratione, quantumcumque sint perfecte, indigent adiuuari per dona, quae perficiunt potentias animarum secundum quod sunt motu a Spiritu sancto.

AD SECUNDVM dicendum, quod Christus non secundum idem est recipiens, & dans dona Spiritus sancti, sed dat, secundum quod homo. Vnde Grego dicit in 2. mor. * quod Spiritus sanctus humanitatem Christi numquam deserit, ex cuius diuinitate procedit.

AD TERTIVM dicendum, quod in Christo non solum fuit cognitio patriæ, sed est cognitio uiae, ut infra dicitur. Et tamen in patria sunt per aliquem modum dona Spiritus sancti, ut in 2. parte dictum est.*

ARTICVLVS VI.

Vtrum in Christo fuerit donum timoris.

AD SEXTVM sic procedit. Videatur, quod in Christo non fuerit donum timoris. Spes enim ut posterior, quod timor, nam spei obiectum est bonum, timoris uero malum, ut in secunda parte habitum est. * sed in Christo non fuit uirtus spei, ut supra ha-

torum loco obiecti formalis sue spei suę cedere uideatur, & consequenter actum secundum spiritus remanet, tem magis theologum reddit.

¶ Super quas septima articulū quinum.

T Itulus art. 5. clausus Lib. 6. art. 3. & in

In corpore articuli unica est conclusio relativa quae post affirmatiue. In Christo fuerunt excellentissime dona.

Probat. Anima Christi perfectissime a Spiritu sancto mouebatur, ergo in Christo fuerunt excellentissime dona.

Antecedens. Probat. Ante duplice auctoritate Euangeli. Consequentia probatur ex dictatis donorum, scilicet quod sunt proprie perfectiones potestiarum aīa, secundum quod sunt naturae moueri a Spiritu sancto.

¶ Super quas septima articulū secundum.

T Itulus clarus art. 3. & in

In corpore articuli unica est conclusio relativa quae post affirmatiue. In Christo fuit timor Dei, non respectu maius, sed respectu ministris Dei præ ceteris hominibus. Hac conclusio in litera prima declarat quod ad terminos duos diffingue duo obiecta timoris. Si malum terrible, & eminentia potestis infligere malum. Quod patitur, quod nisi esset eminentis, non timere tur.

Deinde declarat quod sit in Christo iste affectus timoris eminentia dicendo, quod est affectus reverentialis tantum eminentis. Deinde patitur, quod ad primam partem afflitionum auctioritate.

Apostoli ad Hebr. & quo ad comparativam auctioritatem Itala. Re

plebit eum spiritus timoris domini.

Occurrat hic dubium circa timorem reue rentiam Christi, ex eo quod eminentia Dei potestis inflige-

re. q. a. ana. 3.

Inf. 9. 11. 17. 2. 3. 4.

g. 7. 8. 3. 4.

g. 2. 3. 4.

gere malum, aut habitu rationem reuerendi, quatenus eminentia Dei absolute, aut quatenus eminentia est potensis infigere malum. Non potest dici primum, cum quia eminentia Dei, ut sic venerandum adorandumque sonat, non timendum, quum non dicat ordinem ad malum; tum quia expresse Auctor in art. i. q.

42. Primum secundum dicitur non solum timendum non dicitur tam Dei.

dicitur non solum timendum non dicitur tam Dei.

bitum est. Ergo etiam non sicut in eo donum timoris.

¶ 2. Pre. Dono timoris timet alius.

timoris, ut causa mali, ac per hoc Deus obiectum timoris ut

eminens, non absolu-

te, sed ut eminentia ei causativa mali, in

se diligetur. Quod etiam in hac litera co-

finitur, ubi eminentia ponitur ratio, q-

timatur, quia super-

rat mali est ad causan-

dum malum. Nec po-

tet dici secundum:

quia Christus nullum

malum p[ro]ferat pro

culpa, aut separatio-

nem a Deo timet, ut in litera dicitur.

In idem autem reddit-

timere malum ali-

quod, & timere po-

tentiam iniustitiam

mali. Nec differunt

nisi sicut per se & p-

alium, quia, si malum

per se timemus, potè-

tiam autem iniusti-

um per alium, hoc

est propter malum,

qua in ordine ad

possibile malum ab

illa potentia timor

infigeundis se sub-

trahatur ad eminenti-

ti ordo ad malum, nella reſta-

ratio timoris. Et qua-

sic fuit i[ns] Chrifto, q[uod]

cert[er] acfecur erat, q[uod]

nulli poterat a Deo

sibi puenire malum

fugiendum, per do-

rum timoris, confe-

quens est quod nec

respectu diuina emi-

nentia fuit in Ch[risto]

timor reuerentialis,

nā timor reuerentialis

quidam timor est.

¶ Ad huc cf, quod p-

culdib[us] Deus non

est obiectum timoris

nisi in ordine ad ma-

lum: quia bonum nō

timetur nisi in ordi-

ne ad malum, quod est per se primo timori obiectum.

& ideo eminentia diuina in proposito ponitur timoris obiectum, non

abfolute, sed ut causa mali.

Verum duplice habet diuina emi-

nentia ordinem ad malum, ut causa ad effectum primo abfolute,

secundo ut substat diuina voluntatis. Si consideretur diuina emi-

nentia secundum suam posse, quo d[icitur] habet ad causandum malum,

sic procul dubio timendi rōnem retinet, quia secundum se habet posse, cāre malum. Si uero consideretur diuina eminentia, ut stat

sub determinatione diuina voluntatis ad non causandum execu-

ture malum, sic non habet rationem timendi, quia haec conditio

redit creaturam fecuram & certam de impossibilitate mali in ef-

fectum, potest ergo diuina eminentia non solū abfolute, quo mō

nō est obiectum timoris, sed ut cā malī abstrahere a possibili ex-

cutione mali, & sic esse obiectum timoris abso-

lutum, & non potest ut cā malī abstrahere ab hoc q[uod]

ip[s]a secundum se est potens cauſare malum. Et quia sic erat in

Ch[risto], id o[ste]r utrumque de Ch[risto] dicitur, scilicet, & quod non

erat in eo timor mali possibilis fugiendi, s[ed] per donum timoris,

& quod erat in eo timor eminentia diuina potensis infigere

A malum. Contemplando siquideta diuinam eminentia, vt causam potentem, quantum ex se est infigere malum, insurgebat timor reuerentialis ad illam, quia scien[ti]a eminentiam illam esse causam determinatam ad non causandum in se huiusmodi malum, securus esset abfque suspicione quacunque huiusmodi mali.

¶ Et per h[oc] patet solutio obiectorum, & quod omnia consonant.

¶ In responsione ad primum eiusdem articuli sexti, si distinctionem tam dictam de duplice ordine causa ad effectu, applicueris ad literam, videbis differentiam inter timoris donum, & sp[iritu] virtutem in littera positam. Habet siquidem actum, sive boni, sive mali dupli cem ordinem ad suum effectum: primò secundum se pro quanto est potens cauſare bonum, sive malum.

A D P R I M U M ergo dicendum, quod habitus virtutum & donorum, proprie & per se respiciunt bonum, malum autem ex consequenti. Pertinet nam ad rationē virtutis,

vt opus bonū reddat, ut i[ns] Eth. * dī. Et ideo de rōne doni timoris nō est illud malū, quod respicit timor: sed eminentia illius boni, s. dī

Cuini, cuius potestate aliquod malū intelligi pot: sed spes, s[ed] quod uitus est, respicit non solum actorem boni, sed etiam ipsum bonū, in quantum est non habitus. Et ideo

Christo, qui iā habebat perfectū beatitudinis bonū, non attribuit virtus sp[iritu], sed donum timoris.

A D S E C U N D U M dicendum, quod ratio illa procedit de timore, secundum quod respicit obiectum, quod est malum.

A D T E R T I U M dicendum, q[uod]

p[er]fecta charitas foras mittit timorem seruē, qui respicit principaliiter penam: sic autem timor non fuit in Christo.

A R T I C U L U S VII.

Vtrum in Christo fuerint gratia gratis data.

A D S E P T I M U M sic procedit.

Videt, q[uod] in Christo nō fuit gratia gratis data. Ei enim qui

habet aliquid secundū plenitudinem, non competit illud habere

propriam rationem sp[iritu] directe respicit bonum, omnia quae con-

veniunt nata sunt sp[iritu], retineat, ac per hoc q[uod] sit boni habendi, seu non habiti. Timor autem, quia secundum rationē timoris directe respicit malum, sed quatenus elevatus est in celista dinem doni, proprie & per se respicit bonum, non retinet ea quae se tenent ex parte mali, sed ad id, quod se tener ex parte boni, tendit. Et ideo minimum retinet de auctore ad malum, timoris do-

nū in Christo, dum in solum respicit auctorem mali, nō ut excep-

tuum, sed ut cā potenterem cauſare malum. Quo sit, vt virtus sp[iritu] in Christo non fuerit, vt pote, ponens Deum non haberi ab

anima Ch[risti], nō oris autem donum in eo fuerit, vt pote, solum

reuerentiam auctori mali ponens in Ch[risti] anima.

¶ Super questionis septima articulum septimum.

T[unc] iulus articuli septimi, vt foras intelligitur.

In corpore vniuersitate est conclusio responſia quarto affirmati-

tive. In Christo fuerunt excellentissime omnes gratia gra-

atis data. Probatur, Q[uod] oportet eum, qui docet, habere ea per quae sua

doctrina